

6. Иванъ Николаевичъ Денкоглу

Неговитѣ заслуги за възраждането на града и главно за издигане на софийскитѣ училища сж голѣми. Роденъ е презъ 1781 г. въ с. Балша (близо до Искрецъ, Софийско), но до края на живота си се смѣта за гражданинъ на София. Това се дължи и на обстоятелството, че твърде малкъ напуска родното си мѣсто и дожда да търси препитание въ тоя градъ. Веститѣ за ранния периодъ отъ живота на Денкоглу сж твърде несигурни и често противоречиви. Споредъ едни биографи, родителитѣ му — Нено (Никола) и Мария — се преселили въ София (Юбилеенъ сборникъ на д-во „Ив. Н. Денкоглу“, с. 7—29; Ив. Люлински, Родолубецътъ Ив. Н. Денкоглу. Животъ и дейность. Заслуги въ възраждането на България и по-специално на града София. София 1928, с. 11—12); споредъ други, Денкоглу прекаралъ на село до 18-та си година, но понеже родителитѣ му били много бедни и не могли да се препитаватъ отъ малкото земя, която притежавали, той се принудилъ да потърси прехрана въ София (Златна книга на дарителитѣ за народна просвѣта. Книга I. Пловдивъ 1907, с. 237). С. Филаретовъ отбелязва още една подробностъ: Денкоглу отъ малкъ останалъ сиракъ — изгубилъ баща си (Цариградски вестникъ, г. XI, 1861, бр. 31). Отъ начало билъ слуга въ единъ ханъ въ махалата „Капано“. Кога точно напуска София, не е известно. Филаретовъ разказва: „Въ това врѣме пѣтници прѣминуваха прѣзъ Софія и отиваха за Търновъ. Дѣте-то се потегля отъ само себе да иди съ тяхъ, за да тражи тамъ нѣкой си роднинъ, калугеръ, за кого слушало майка си на утѣшеніе, че може онъ да прибере и отгледа това сыраче. Дѣте-то тръгнува. Бѣдна-та майка отъ силно душевно вълненіе трепери, плаче съ гласъ, развързва отъ посжхнжлы-тѣ си гърди еднъ връвица, на която били нанизани 14 стары сребърны пари, послѣдны-тѣ нанизъ и имотъ на горка-та вдовица, свързва ги въ една кърпица и ги дава своему сыну, кого облива съ сълзы и жално, жално говори: „Сыне, рожба моя! Ты нѣмашъ баща да се грижи за тебе. Азъ съмъ болна и скоро ще умрѣ; ные нѣмаме никакъвъ имотъ; само тыя 14 сребърны парицы ти давамъ като единствено наслѣдство отъ свои родители“ (Цариградски вестникъ, посочения брой). Споредъ М. Буботиновъ и баба Катина Накова, сродница на Денкоглу, търговци-гърци го отвели въ Влашко, когато билъ десетгодишенъ, и отъ тамъ отишълъ въ Москва (Юбилеенъ сборникъ на д-во „Ив. Н. Денкоглу“, с. 7—29). Споредъ друго съобщение, той заминалъ къмъ дунавскитѣ градове и Ромъния около 1808 г., а следъ Букурещкия миръ отъ 1812 г., отишълъ въ Русия и се установилъ въ Москва (Златна книга на дарителитѣ, с. 237). Имаме още една вестъ за детинството на Денкоглу: той самъ разказвалъ, че като дете билъ пастиръ въ село, следъ това заминалъ съ гурбетчии за Цариградъ, а отъ тамъ — за Русия (Ив. Люлински, цит. кн. с. 12-13). Въ завещанието си, обаче, Денкоглу говори: „Я нижеподписавшійся почетный гражданинъ Нѣжинскій грекъ и врѣменно московскій 3-й гильдій купецъ“ (Тр. Димитровъ, Иванъ Н. Денкоглу, СпБАН, кн. VIII, 1914, с. 155). Това ни дава основание да предположимъ, че най-напредъ Денкоглу се е заселилъ въ Нѣжинъ, ва